

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

พัฒนาการของประชาสังคมท้องถิ่นของประเทศไทยในอดีตนั้นพบว่า ส่วนใหญ่จะเกิดในเขตเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่วนในต่างจังหวัดนั้นพบกลุ่มประชาสังคมเกิดขึ้นเป็นส่วนน้อย โดยมักจะเกิดจาก 2 ภาคส่วน คือ 1) ภาคชุมชนดั้งเดิม 2) ภาคองค์กรที่ได้รับการจัดตั้งของรัฐ (เช่น กลุ่มแม่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น) แต่หลังจากที่ประเทศไทยประสบปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง และมีการก่อตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทย โดยการนำของนายอานันท์ ปันยารชุน คณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการอาวุโสต่างๆ ทั่วประเทศ เสนอว่าในการปฏิรูปประเทศไทยนี้ต้องให้ความสำคัญต่อการจัดการตนเองของท้องถิ่น โดยการขับเคลื่อนสององค์กรในท้องถิ่น คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาสังคมองค์กรส่วนท้องถิ่น ดังนั้นประชาสังคมส่วนท้องถิ่นจึงได้กลายเป็นกลไกที่เป็นหลักในการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบัน (“การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ”. ออนไลน์. 2554)

จากการสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาสังคมในประเทศไทยพบว่า พื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับองค์กรประชาสังคมจะเน้นภายในกรุงเทพมหานคร และภาคกลางส่วนใหญ่ แต่ภาคที่มีการศึกษาน้อย หรือแทบจะไม่มีการวิจัยเลย ก็คือ ภาคตะวันออก ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักวิชาการภายในประเทศมักจะเข้าใจว่า ภาคตะวันออกคือส่วนหนึ่งของภาคกลาง และเหมารวมว่าชีวิตของคนในภาคตะวันออกเหมือนคนภาคกลาง ทำให้การวิจัยในภาคตะวันออก ยังไม่เคยมีคนศึกษาเลยในเรื่องประชาสังคม

อย่างไรก็ดีถึงแม้จะไม่มีงานศึกษาเกี่ยวกับประชาสังคมภาคตะวันออก แต่การก่อรูปและขับเคลื่อนขององค์กรภาคประชาสังคมภาคตะวันออกก็เกิดขึ้นตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเมือง และสังคม กรณีตัวอย่างของประชาสังคมท้องถิ่นภาคตะวันออกที่เติบโตขึ้นมาหลังวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ ปี 2540 และช่วงการขยายตัวของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ มูลนิธิสิทธิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง

การก่อรูปของมูลนิธิสิทธิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง เป็นผลผลิตจากการพัฒนาตามแนวทางทุนนิยม ตั้งแต่ยุคพัฒนา พ.ศ. 2500 ตามที่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ. 2540 ได้เกิดและประสบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจเกิดขึ้นกลางปี พ.ศ. 2540 เป็นผลผลิตของการเกิดภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ ภายใต้กลยุทธ์การสะสมทุนในการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งเสริมการส่งออก (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. 2555 ก : 10)

เศรษฐกิจฟองสบู่เป็นภาวะการณ์เติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จากการเก็งกำไร ในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และธุรกิจการซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อผลตอบแทนในระยะสั้น การเกิดเศรษฐกิจ ฟองสบู่ในประเทศไทยเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้แก่ การขยายตัว ของทุนการเงินระหว่างประเทศ และการก้าวขึ้นมาของรัฐบาลพลเรือนที่มีนโยบายเปิดเสรี ทางเศรษฐกิจการเมืองมากขึ้น

สถานการณ์เชิงโครงสร้างของวิกฤติเศรษฐกิจไทยนั้น ตั้งอยู่บนการเปลี่ยนแปลง ของโครงสร้างทุนหลัก 3 ขา ระหว่างทุนข้ามชาติ ทุนไทย และทุนรัฐวิสาหกิจ กล่าวคือ ในช่วงวิกฤติ เศรษฐกิจ ทุนข้ามชาติได้เข้ามามีบทบาทในเศรษฐกิจไทยมากขึ้น โดยบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นและ ประเทศนิกส์เอเชียได้ใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออก และทุนการเงินระหว่างประเทศ หลังกระแสโลกาภิวัตน์ก็ได้ก่อให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจฟองสบู่ จนถึงบทบาทของ IMF ในการจัดระเบียบเศรษฐกิจไทยใหม่หลังจากฟองสบู่แตก

ในทางตรงข้ามเมื่อวิกฤติเศรษฐกิจ ทุนหลักของไทยต้องประสบกับความชะงักงันในการ สะสมทุน ส่วนทุนรัฐวิสาหกิจในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจก็ยังคงอยู่ในภาวะตกต่ำ เนื่องจากการกำหนด แผนแม่บทการปฏิรูปและพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ บีบให้แปรสภาพรัฐวิสาหกิจ โดยมีเป้าหมาย โอนหุ้นให้เป็นของเอกชนในขั้นต่อไป

จากเหตุการณ์วิกฤตการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้น จึงทำให้แนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง จากพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัว ถูกกล่าวถึงและนำมาปรับใช้มากขึ้น เพื่อเป็นหลักคิดให้กับ ประชาชน เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก และเพื่อเป็นทางออกอีกทางเลือกหนึ่งให้กับวิกฤตการณ์ ดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย

ชมรมกสิกรรมธรรมชาติไท ได้แนวคิดมาจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ วังน้ำเขียว ประกอบกับช่วงปี 2540 ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับวิกฤติเศรษฐกิจอย่างหนัก ทำให้ การขับเคลื่อนงานต่างๆ เป็นไปอย่างยากลำบาก โดยขณะนั้นอาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร (อาจารย์ยักษ์) ผู้เคยรับราชการในสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ (กปร.) สำนักงานรัฐมนตรี และได้เข้าไปช่วยงานคุณอำนาจ หมายยอดกลาง ดูแลงาน ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ วังน้ำเขียว ซึ่งเป็นโครงการที่ชาวบ้านตั้งขึ้น ซึ่งไม่ใช่โครงการ ของหน่วยงานราชการเหมือนโครงการพระราชดำริที่อื่นๆ จากการทำงานที่ต้องตามเสด็จบ่อยๆ ในการติดตามการทำงานเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีโอกาสดูแลสัมผัสกับชีวิตของเกษตรกรทั่วภูมิภาค ต่างๆของประเทศ และได้พบกับปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ดินทำกิน ความยากจน ความรู้ ในเรื่องการเกษตร ตลอดจนปัญหาสุขภาพ การศึกษาและอื่นๆ ทำให้พบจุดอ่อนของโครงการ พระราชดำริ (โครงการพระราชดำรินั้นเกี่ยวข้องกับการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ทั้งการเลี้ยงสัตว์

การปลูกพืช การทำนาข้าว การปรับปรุงดินและน้ำ ศึกษาการปลูกป่าพืชสมุนไพร การปลูกแฝก ไร่องุ่น และเทคโนโลยีชีวภาพ การวิจัยเรื่องพลังงาน และโครงการอื่นๆ อีกมากมาย) ที่เกิดจากหน่วยงานราชการทำนั้น ไม่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริง ไม่มีผลสู่การปฏิบัติเชิงลึก และไม่สามารถขยายผลงานที่ทำได้ จึงได้รวบรวมกลุ่มคนในหลายๆ อาชีพ ที่มีอุดมการณ์เดียวกัน มาจัดตั้งเป็นชมรมกสิกรรมธรรมชาติไท ในช่วงปีพ.ศ. 2541 - 2542 ชมรมฯ ได้เน้นทฤษฎีใหม่ ของแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการทำการเกษตร และการดำรงชีวิตให้อยู่รอดได้ อย่างยั่งยืน รวมทั้งการณรงค์ให้เกษตรกรเลิกใช้สารเคมี เพื่อหยุดการพึ่งพาชาติตะวันตก แต่หันกลับมาพึ่งพาตนเอง โดยใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมา เพื่อทำการเกษตร ที่ยั่งยืนบนผืนแผ่นดินไทย ถึงการที่จะขับเคลื่อนในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงและเรื่องเกษตรอินทรีย์ ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง เห็นผลได้จริง และสามารถต่อยอด ขยายผลงานออกไปได้ โดยใช้กลไกที่ไม่ใช่ระบบราชการ (กลไกชาวบ้าน) ในการขับเคลื่อนงานของชมรม

ในการขับเคลื่อนงานของชมรมในช่วงแรกเริ่มจากกลุ่มคนเพียง 2 - 3 คน คือ อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร นายอำนาจ หมายอดกลาง และหมอกุ ในการอบรมและสอนชาวบ้านตามที่ต่างๆ เน้นเรื่องเกษตรอินทรีย์ การเปลี่ยนเคมีให้เป็นอินทรีย์ เช่น น้ำหมัก ปุ๋ยหมัก ฮอร์โมนสมุนไพร ยาไล่แมลง ทั้งกุ้ง ทั้งพืช โดยใช้กรอบแนวคิดเกษตรกรรมยั่งยืนซึ่งเป็นพระราชดำริของในหลวง ได้มีการนำแนวคิดจากการดูงานที่ญี่ปุ่น (จังหวัดคิวเซ) ในเรื่องเกษตรกรรมธรรมชาติ (เกษตรอินทรีย์) และใช้รูปแบบจากการดูงานที่เยอรมัน ในการทำน้ำหมักโดยใช้ระบบสุญญากาศ ทำการเพาะหัวเชื้อเอง รวมถึงออกณรงค์เผยแพร่ และให้ความรู้ในเรื่องการทำกสิกรรมธรรมชาติ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่า สามารถทำการเกษตร และอยู่อย่างพอเพียงได้จริง สิ่งที่ทำให้ชมรมกสิกรรมธรรมชาติประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงโด่งดัง คือ เรื่องการแก้ไขปัญหาดิน โดยวิธีการห่มดิน จากดินดาน จนกลายเป็นดินที่อุดมสมบูรณ์ สามารถทำการเกษตรได้ ซึ่งการแก้ไขปัญหาที่ดินนี้ได้ทดลองทำ อยู่ที่มาบเอื้อง จังหวัดชลบุรี และเรื่องการแก้ปัญหาหูกุ้งจนประสบความสำเร็จ จากการแก้ปัญหา ด้วยวิถีเกษตรอินทรีย์ (น้ำหมักชีวภาพ) จึงทำให้เกิดการยอมรับและมีการบอกต่อกันออกไป ในเครือข่ายจนเริ่มมีกลุ่มคนเลี้ยงกุ้งจากชมรมคนเลี้ยงกุ้งภาคใต้ ชมรมคนเลี้ยงกุ้งภาคตะวันออก เข้ามาศึกษาวิธีการและนำไปปฏิบัติใช้ในนาุ้งของตนเอง ดังนั้นจึงเกิดการขยายตัวของสมาชิก ชมรมกสิกรรมธรรมชาติไท ที่พร้อมให้การสนับสนุนการดำเนินงานของชมรมฯ ทวีมากขึ้นเรื่อยๆ

การดำเนินกิจกรรมของชมรมกสิกรรมธรรมชาติไท ตลอดระยะเวลากว่า 4 ปีที่ผ่านมา ได้ให้ความรู้และช่วยเหลือเกษตรกรที่สนใจ จากการที่มีฐานการทำงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้น จึงเกิดปัญหา ในการขับเคลื่อน งานบางอย่างไม่สามารถขับเคลื่อนได้ เพราะไม่เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ จนกระทั่งสมาชิกในชมรมฯ เห็นพ้องต้องกันว่าเพื่อให้การดำเนินงานของชมรมฯ เป็นไปอย่างยั่งยืน

คลองตัว และเป็นทางที่ยิ่งขึ้น ทางชมรมฯ จึงได้จดทะเบียนขึ้นเป็นมูลนิธิกิจกรรมชมรมชาติ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 เพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากบุคคลภายนอกรวมทั้งหน่วยงานต่างๆ มีการระดมทุนจากเพื่อนฝูง และได้รับการสนับสนุนหลักในเรื่องของเงินทุนในช่วงเริ่มก่อตั้งมูลนิธิฯ จากนายมนตรี ลั่นเคราะห์ ซึ่งเป็นเพื่อนสมัยเรียนที่ต่างประเทศกับอาจารย์ยักษ์ นอกจากนี้ยังมีการทำบุญอินทรีช่ายและนำผลกำไรเข้ามามูลนิธิเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียน เน้นการขับเคลื่อนที่แรงขึ้น พยายามดึงคนจากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ในช่วงแรกที่ขับเคลื่อนยังไม่ได้ขยายวงกว้าง และยังทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อนตะวันออก ต่อมาช่วงปลายปี 2544 ทางมูลนิธิฯ ได้จัดงานเกษตรอินทรีย์ พลิกฟื้นวิถีไทย ที่จังหวัดปราจีนบุรี ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ปราจีนบุรี นั่นเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์กับหน่วยงานราชการ และทางมูลนิธิฯ ได้รับเงินทุนสนับสนุนจาก อบจ. ปราจีนบุรี เป็นจำนวนสองล้านเก้าแสนบาท ทำให้มูลนิธิมีการปรับปรุงพัฒนา และจัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่มาบเอื้องอย่างเป็นทางการ โดยใช้งบประมาณของกองทุนเพื่อสังคม (SIF) เป็นตัวขับเคลื่อน และใช้ศูนย์กิจกรรมชมรมชาติมาบเอื้องเป็นศูนย์หลักของการจัดอบรม ในระยะแรกการฝึกอบรมใช้ระยะเวลา 15 วันต่อหลักสูตร ต่อมามีการปรับหลักสูตรของการอบรม เป็น 8 วัน 7 คืน และปัจจุบันเหลือ 5 วัน 4 คืน (ธีระ วงษ์เจริญ, สัมภาษณ์, 2555)

ในเนื้อหาการอบรม เน้นเรื่องการพัฒนาหลักกิจกรรมชมรมชาติสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง เกิดเหตุผลเชิงประจักษ์ คือ หลายๆ บริษัทที่ส่งพนักงานเข้ารับการอบรมได้ให้การตอบรับกลับมาว่า สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพนักงาน ทำให้พนักงานรักงาน รักองค์กรเพิ่มขึ้น มีประสิทธิภาพในการทำงาน ทางด้านผู้ที่ผ่านการอบรมก็เขียนจดหมายมาเล่าว่าพวกเขาสามารถนำกลับไปใช้ที่บ้านได้ สามารถเห็นผลได้จริง

จากที่มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวนมาก เกิดผู้ที่สนใจอย่างจริงจังและขอจัดตั้งเป็นศูนย์กิจกรรมชมรมชาติในพื้นที่ของตนเอง โดยมีการดูแลและให้คำแนะนำจากศูนย์หลัก (ศูนย์กิจกรรมชมรมชาติมาบเอื้อง) โดยมีการขยายตัวจาก 1, 9, 10, 16, 40 และ 83 ศูนย์ ทั่วประเทศ โดยในภาคตะวันออกนั้น มีศูนย์อยู่ 13 ศูนย์

จากการที่มูลนิธิกิจกรรมชมรมชาติมาบเอื้อง ในฐานะประชาสังคมท้องถิ่นของภาคตะวันออก ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางดังที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นจึงเป็นที่น่าศึกษาว่ามูลนิธิกิจกรรมชมรมชาติมาบเอื้องก่อรูปและขยายตัวขึ้นมาได้อย่างไร และเพราะอะไรถึงเป็นเช่นนั้น ผลการศึกษา ดังกล่าวจะนำไปสู่การเป็นตัวอย่างขององค์กรประชาสังคมท้องถิ่นในภาคตะวันออกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการก่อเกิดของมูลนิธิการรรมธรรมชาติ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของมูลนิธิการรรมธรรมชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการสรุปบทเรียนการทำงานของมูลนิธิการรรมธรรมชาติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้มูลนิธิการรรมธรรมชาติได้มีความยั่งยืนมากขึ้น
2. ผลการศึกษาจะช่วยเป็นฐานข้อมูลในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการตนเองของท้องถิ่นในภาคตะวันออก
3. จะนำผลการศึกษาไปเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุน การส่งเสริมภาคประชาสังคมต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษา ในการศึกษาจะกำหนดช่วงเวลาตั้งแต่มีการก่อตั้งมูลนิธิการรรมธรรมชาติ ในปี พ.ศ. 2544 จนถึงพ.ศ. 2555

ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการศึกษา ผู้วิจัยจะใช้แนวการศึกษาในเชิงกรณีศึกษา (Case Study Approach) ซึ่งเป็นการศึกษาจากจุดเล็กๆ (Micro Level) เพื่อสะท้อนภาพใหญ่ (Macro Level) โดยผู้วิจัยจะเลือกศึกษามูลนิธิการรรมธรรมชาติมาบเอื่อง เนื่องจากมูลนิธิการรรมธรรมชาติมีศูนย์หลักอยู่ที่ภาคตะวันออก และเครือข่ายที่ครอบคลุมจังหวัดในภาคตะวันออก

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนิยามตัวแปรในตัวแบบการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ประชาสังคม หมายถึง กระบวนการของประชาชนในการสร้างพื้นที่การเมืองสาธารณะของตนเอง ในรูปแบบการพัฒนา ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร
2. การก่อรูป หมายถึง การจัดตั้งชมรมกิจกรรมธรรมชาติไทย
3. การขยายตัว หมายถึง ลักษณะกลุ่ม เครือข่ายที่เพิ่มขึ้นของศูนย์กลางกิจกรรมธรรมชาติภายใต้มูลนิธิการรรมธรรมชาติในจังหวัดต่างๆ

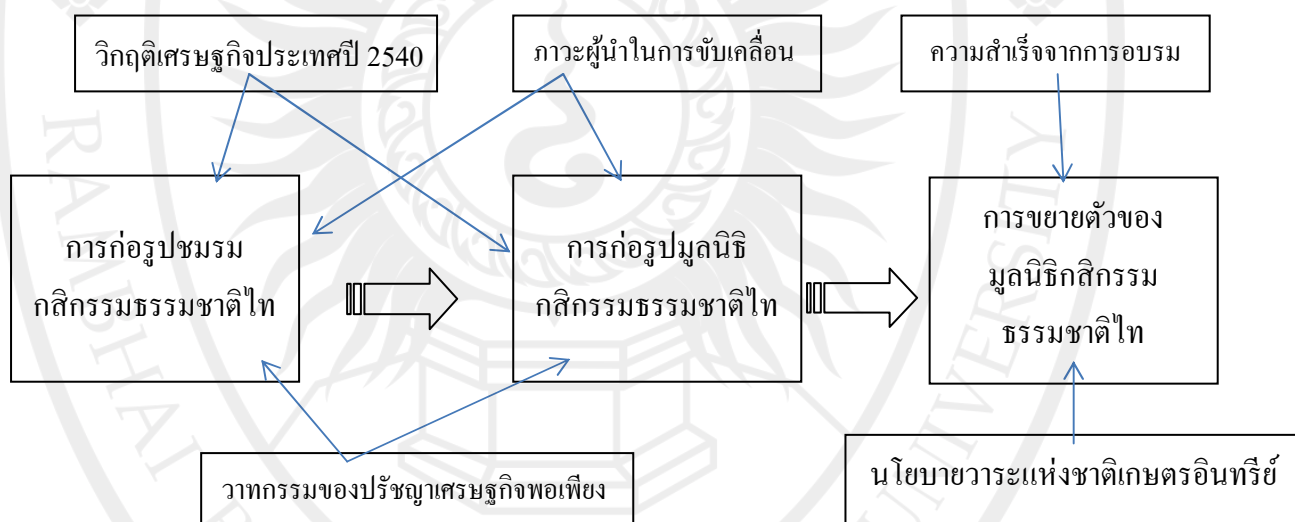
4. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางการผลิต การกระจาย และการบริโภค ที่มีผลต่อการก่อรูปกลุ่มและการขยายตัวของมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ

5. ปัจจัยทางการเมือง หมายถึง สภาพแวดล้อมทางนโยบายสาธารณะและกลไกของรัฐ ที่มีผลต่อการก่อรูปกลุ่ม และการขยายตัวของมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ

6. ปัจจัยทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมทางวิถีชีวิต ความเชื่อ ภาวะทางผู้นำ กระบวนการฝึกอบรม และระบบความสัมพันธ์ ที่มีผลต่อการก่อรูปกลุ่ม การขยายตัวของกลุ่มของมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการวิพากษ์องค์ความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่ได้สำรวจมา ผู้ศึกษาสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดสามารถอธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อรูป และการขยายตัวของมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติได้ดังนี้

การก่อรูปของมูลนิธิฯ เริ่มต้นมาจากชมรมกิจกรรมธรรมชาติไท โดยชมรมได้เกิดขึ้นจากผลพวงของวิกฤติเศรษฐกิจ ในปี 2540 ประกอบกับน้อมรับกระแสพระราชดำริสภานำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยมีผู้นำเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักของชมรมฯ จนกระทั่งมาจดทะเบียนเป็นมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ และยังคงขับเคลื่อนงานภายใต้กรอบของนโยบายวาระแห่งชาติ

เกษตรอินทรีย์ โดยมีผู้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก จากมูลนิธิฯ จึงขยายตัวออกเป็นเครือข่ายต่างๆ ในภาคตะวันออก

สมมติฐานในการวิจัย

จากแนวคิดหลักและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยชั่วคราว (Working Hypothesis) ได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางการเมือง ส่งผลต่อการก่อรูปชมรมกสิกรรมธรรมชาติไท
2. ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางการเมือง ส่งผลต่อการก่อรูปมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ
3. ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางการเมือง ส่งผลต่อการขยายตัวของมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ